

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság**

Ítélete

Az ügy száma: Pfv.II.20.198/2021/6.

A tanács tagjai: Dr. Hajdu Edit a tanács elnöke

Dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna előadó bíró

Nyíróné dr. Kiss Ildikó bíró

A felperes: felperes1 (cím1)

A felperes képviselője:

Dr. Balla Ferenc ügyvéd (cím2.)

Az alperes: alperes1 (cím3.)

Az alperes képviselője:

Dr. Gál Tamás ügyvéd (cím4)

A per tárgya: Házastársi közös vagyon megosztása, házastársi tartás

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

Felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Egri Törvényszék 1.Pf.20.161/2019/15.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Gyöngyösi Járásbíróság 1.P.20.601/2016/48.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezéseit hatályában fenntartja.

A Kúria a Pfv.II.20.198/2021/2. számú végzését hatályon kívül helyezi.

Kötelez a felperest, hogy az államnak felhívásra fizessen meg 1.798.000 (egymillió-hétszázkilencvennyolcezer) forint le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperes és az alperes (továbbiakban: felek) 1994. március 19. napján kötöttek házasságot. A házasságkötést megelőzően – megszakítással – élettársi kapcsolatban éltek.

[2] A felek az életközösségük időtartam alatt időben egymást követően több, egyre nagyobb alapterületű ingatlant vásároltak. A vételárhoz felhasználták az előzőleg értékesített (előzményi) ingatlan eladási árát, a különbözetet a felperes szüleitől kapott kölcsönökből fedezték, amelyet visszafizettek. Az ingatlan-nyilvántartásba kizárólagos tulajdonosként a felperest jegyezték be.

[3] A házastársak 2004. október 11. napján 30.000.000 forint vételárért vevőként egymás között egyenlő tulajdoni hányadban vásároltak egy családi házat. Az ingatlanban 13 évig éltek, többször felújították.

[4] A felek elhatározták, hogy a felperes édesanyja által lakott – és részben a tulajdonában álló – ingatlanra ráépítenek. Az építkezés finanszírozására a közös tulajdonban álló családi házat 2016. január 22. napján 35.000.000 forint vételárért értékesítették. A vevő a vételárat részben készpénzben a felperesnek, illetve a felperes bankszámlájára utalással teljesítette. Az értékesítést követően házat béreltek, és a nagykorú gyermekeikkel együtt beköltöztek.

[5] A felperes a szülei boltjában dolgozott, az alperes 2003. évtől 2013. évig egyéni vállalkozóként lakástextil, illetve használatruha boltot üzemeltetett, majd a családi vállalkozásban segített. A felek a felperes szüleivel mind az üzleti tevékenységben, mind a családi munkaszervezésben szorosan együttműködtek, a felperes édesanyja a gyermekek nevelésében napi szinten részt vett.

Az ingatlan értékesítését követően a felperes javaslatára az építkezés menedzselése érdekében az alperes a közös munkavégzést abbahagyta.

[6] A felek házassági életközössége véglegesen és mindenre kiterjedően 2016. augusztus 28. napján szűnt meg, amikor a felperes bejelentette a válási szándékát. Az építkezés tervei elkészültek, de a kivitelezés emiatt nem kezdődött el. A felek a bérleményben egy hónapig még együtt laktak, először a felperes az egyik gyermekkel, majd az alperes a másik gyermekkel elköltözött.

[7] A felperes az édesanyjával lakik együtt, bejelentett munkaviszonya nincs, havi 150.000 forint jövedelme az üzlethelyiségek bérbeadásából származik. Az alperes bérlakásban él, megélhetése érdekében alkalmi munkákat vállal, illetve szülei támogatják.

A kereseti kérelem és az alperes ellenkérelme és viszontkeresete

[8] A felperes keresetében azt kérte, hogy a bíróság az alperessel megkötött házasságát bontsa fel.

[9] Az alperes a házasság felbontását nem ellenezte. Viszontkeresetet terjesztett elő a házastársi közös vagyon megosztására, és 2016. október 1-től havi 40.000 forint mértékű házastársi tartás iránti igénye volt. A házastársi közös vagyon megosztása körében – többek között – kérte, hogy a bíróság kötelezze a felperest a közös tulajdonban álló ingatlan értékesítéséből befolyt vételár 1/2 része, azaz 17.500.000 forint megfizetésére. Az ingatlan a közös vagyonuk volt [2013. évi V. törvény (továbbiakban: Ptk.) 4:37. § (1) bekezdés], a befolyt vételárral tehát a felperes köteles elszámolni.

[10] A házastársi tartás iránti kérelmét az önhibán kívüli rászorultságára alapította. Az életközösség megszűnéskor a közös vagyonból mindösszesen egy személygépjármű maradt nála, az összes többi vagyonelemet – különösen a közös tulajdonú ingatlan értékesítéséből befolyt 35.000.000 forint vételárát - a felperes birtokolja. Az életközösség alatt a pénzt a felperes kezelte, az ő kérése volt, hogy az építkezés lebonyolítása miatt a családi vállalkozásban már ne dolgozzon. Jövedelme nincs, a lakhatását bérlakásban tudja megoldani. A házassági életközösség megszűnését a felperes váratlanul, minden előzmény nélkül jelentette be, anyagilag kiszolgáltatott helyzetbe került, létfenntartási kiadásait a szülei támogatásával tudja finanszírozni.

[11] A felperes a viszontkereset elutasítását kérte. A 17.500.000 forint iránti elszámolási igény alaptalan. Az első ingatlan nem vitathatóan a különvagyonában állt, minden ingatlant az előzményi ingatlan értékesítéséből befolyt vételár és szüleitől kapott pénzösszeg (ajándék) felhasználásával vásárolt meg, a különvagyon értékén szerzett vagyontárgy pedig megőrzi különvagyon jellegét. A felperes levezetése szerint az ingatlanok vételárában közös vagyoni forrás nem volt, tehát az utolsó családi házas ingatlan – az ingatlan-nyilvántartási bejegyzéssel szemben – a különvagyon. Az kizárólag technikai okokból lett osztatlan közös tulajdon, a különvagyonra közös vagyonba utalása fel sem merült. Az értékesítésből befolyt

különvagyoni vételár elszámolása a közös vagyon megosztásánál fogalmilag kizárt. Az ingóságok közös vagyoni jellegét nem vitatta, az alperessel egyezően nyilatkozott.

[12] A házastársi tartás iránti igény elutasítását azzal indokolta, hogy az a konjunktív törvényi feltételeknek nem felel meg. Az alperest jövedelemtől nem fosztotta meg, a közös vagyoni igényét nem vitatja, az ingatlan eladásából származó összeg – a fenti levezetése alapján – a különvagyona. Alaptalanul hivatkozik tehát az alperes arra, hogy a közös vagyon döntő része nála maradt. Az alperes munkaképes, több munkahelyen dolgozik, az önhibán kívüli rászorultsága nem áll fenn, azaz a házastársi tartás jogalapja hiányzik. Amennyiben a bíróság a jogalapot mégis bizonyítottanak ítéli, hivatkozott a teljesítőképessége korlátozott voltára: egyedüli bevétele az üzlethelyiségek bérbeadásából származó 150.000 forint, ami a saját létfenntartásához szükséges.

Az első- és másodfokú határozat

[13] Az elsőfokú bíróság ítéletével a felek házasságát felbontotta. A házastársak közös vagyonát megosztotta, és kötelezte a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az alperes részére 17.500.000 forintot. A közös vagyont képező ingóságokból az alperes tulajdonába adta a birtokában levő, 500.000 forint értékű személygépjárművet. Ezt meghaladóan az alperes viszontkeresetét elutasította.

[14] Az elsőfokú bíróság a felülvizsgálattal érintett 17.500.000 forint házastársi közös vagyon megosztása iránti igényt alaposnak ítélte. A peradatok értékelésével arra a meggyőződésre jutott, hogy a felperes a vételár (a családi ház) teljes különvagyoni jellegét kétséget kizáróan nem bizonyította. Tanúként meghallgatott édesanyja az eladási ár és a vételár közötti különbözetre – a felperesi állítással szemben – a kölcsönre tett tanúvallomást, a kölcsönt pedig a felek az életközösség alatt a közös vagyomból visszafizették. Az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett egyenlő arányú közös tulajdoni helyzet megfelelt a valós tulajdoni arálynak, a vételár tehát közös vagyonnak minősül, amely elszámolására a felperes köteles.

[15] A házastársai tartásra irányadó anyagi jog a tartás bírósági ítélettel történő megállapítása esetére három feltétel együttes fennállásának bizonyítottóságát írja elő: az önhibán kívül eső rászorultságot; a házasság fennállása alatt tanúsított magatartás miatti érdemtelenység hiányát; a kötelezett teljesítőképességét legalább olyan mértékben, hogy a megítélt tartás az ő és a tartására a házastársat megelőzően vagy vele egy sorban jogosultak megélhetését ne veszélyeztesse [Ptk.) 4:29. §]. A jelen jogvitában az alperes tartásra érdemteleniségére a felperes nem hivatkozott, tehát a másik két feltétel fennállása vizsgálendő. Az 1952. évi III. törvény (továbbiakban: Pp.) 164. § (1) bekezdése alapján mindkét törvényi előírás bizonyításának kötelezettsége az alperest terhelte.

[16] Az elsőfokú bíróság a törvényi feltételek közül a rászorultsága tényét bizonyítatlannak ítélte.

[17] Az önhibán kívül eső rászorultság a jogosult oldalán jelentkező feltétel, objektív tény, ami azt jelenti, hogy a tartást igénylőnek nincs olyan jövedelme, keresete vagy egyéb vagyoni

lehetősége, amelyből saját megélhetését teljesen vagy részben biztosítani tudja. A peradatok alapján bizonyított, hogy a felperes bejelentését követően 2016 októberétől az alperes vagyon, jövedelem, bevétel és megtakarítás nélkül maradt, kizárólag egy személygépjárművet birtokolt. Bankszámláján 607.124 forint volt, ebből kellett fedeznie a mindennapi megélhetését és a lakhatását. A bérleti díj havi 60.000 forint volt, továbbá kb. 30.000 forint összegű rezsiköltség terhelte. Megélhetési költségei fedezése érdekében alkalmi munkákat vállalt, igyekezett elhelyezkedni, illetve szülei támogatták. Tény, hogy az alperes a felperes magatartása folytán került nehéz anyagi körülmények közé, tehát az önhiba hiánya megállapítható, ugyanakkor az alperes ezen nehéz körülmények között is a lehetőségeihez mérten munkát vállalt, és az így szerzett jövedelemből legalább részben önfenntartási kiadásait fedezni tudta. Az alperes vagyoni helyzete azonban a jövőben a házastársi közös vagyon jogcímén neki járó jelentős összeg folytán rendeződik, a rászorultsága tehát nem állapítható meg. Az elsőfokú bíróság a törvényi feltételek konjunktivitása miatt a teljesítőképességre nem tért ki.

[18] A felperes és az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, a házastársi tartás megfizetésére irányuló viszontkeresetet elutasító rendelkezést megváltoztatta, és kötelezte a felperest, hogy 15 nap alatt az alperesnek 480.000 forintot fizessen meg. Ezt meghaladóan, az illeték és a perköltség viselésére vonatkozó rendelkezések módosításával az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

[19] A másodfokú bíróság a felperes fellebbezését alaptalannak, az alperesnek a házastársi tartás iránti igénye elutasítását sérelmező fellebbezését alaposnak ítélte.

[20] Az elsőfokú bíróság – bár eltérő levezetéssel – de helyesen foglalt állást a vételár közös vagyoni alvagyoni jellegében. A perben a felperes az ingatlanok értékesítési láncolatában az egyre nagyobb értékű ingatlanok eladási és vételár különbségének különvagyoni jellegét nem bizonyította, azt tehát közös vagyonnak kell tekinteni [Ptk. 4:37. § (1) bekezdés]. Az alvagyonok folyamatos vegyülése miatt a közös, illetve a különvagyon pontos aránya nem állapítható meg, a másodfokú bíróság megítélése szerint azonban a felperes az utolsó ingatlan megvásárlásakor a különvagyont ráutaló magatartással a közös vagyonba utalta.

[21] A házastársi tartás körében az elsőfokú bíróság a bizonyítási eljárást lefolytatta, a tényállást helytállóan állapította meg, azonban abból (részben) téves jogkövetkeztetést vont le. Helyesen hívta fel az irányadó anyagi jogi jogszabályhelyet: házastársi tartásra a házastárs akkor tarthat igényt, ha magát önhibáján kívül nem képes eltartani, a tartásra nem érdemtelen és a másik házastárs teljesítőképessége is fennáll.

[22] Az elsőfokú bíróság a peradatokot tévesen mérlegelte, amikor az alperes igényét (rászorultságának megállapíthatóságát) a jelen perben alaposnak ítélt házassági vagyoni jogi igényre, illetve az alkalmi munkákból elért jövedelmére tekintettel alaptalannak minősítette. A jogosult létfenntartásának teljes vagy részben folyamatos biztosítását nem egy jövőben várható helyzetre, hanem a tartási igény érvényesítése idején kell vizsgálni, ezért a házastársi közös vagyon megosztása eredményeként járó pénzösszegnek a jogalap megalapozottsága/alaptalansága körében nincs relevanciája.

[23] Az önhiba vizsgálatánál annak van jelentősége, hogy az a jogosult magatartásának következménye-e, a másik házastárs magatartásának felróhatósága nem szükséges. A követelés jogalapjának megállapításához tehát elegendő annak bizonyítása, hogy a jogosult – a jelen esetben az alperes – a rászorultságát nem maga idézte elő.

[24] Ez pedig a perbeli bizonyítékokból egyértelműen megállapítható. Az alperes megélhetése a közös családi gazdálkodásból származó bevételekből volt biztosított, segítő családtagként jövedelemmel önállóan nem is rendelkezett. A feltárt tények alapján az alperes rászorultsága az életközösség megszűnését követően bizonyított: a részben közösen gazdálkodó családi kötelékből kikerült, létfenntartásának korábbi alapja egyik napról a másikra teljes megszűnt.

[25] A másodfokú bíróság a peradatokat újraértékelte, és eltérő jogkövetkeztetést vont le. Kétségtelen, hogy az alperes - bár előadása szerint több betegsége is van – munkaképes, alkalmi munkákat vállalt. Életkorára figyelemmel azonban nem várható el tőle, hogy azonnal egészségi állapotának megfelelő munkaviszonyt létesítsen. A másodfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy kb. egy év elégséges ahhoz, hogy létfenntartásának biztosításához szükséges körülményekről gondoskodjon. Ezt követően rászorultsága önhibán kívülinek már nem tekinthető.

[26] A felperes teljesítőképessége törvényi feltételénél értékelte, hogy tartásra szoruló gyermeke nincsen, azt pedig nem bizonyította, hogy a házastársi tartással saját szükséges tartását veszélyeztetné. Üzletei tulajdonjogát édesanyjára ruházta át, azonban a tulajdon hasznosítása (bérbeadás) jogcímén kapott jövedelmet sajátjaként kezeli, és a gépjárműveket is fenntartja. A családi vállalkozásban dolgozik, az ingatlan vételára teljes egészében a birtokában maradt, amelyből a rá eső rész biztosítja a teljesítőképességet a házastársi tartás vonatkozásában is.

[27] A jogosult szükségleteinél a másodfokú bíróság az igazolt költségek, az élelmezésnek és tisztálkodásnak általánosan felmerülő költségei alapján a perbeli időszakban az alperes indokolt szükségletei pénzbeli ellenértékét diszkrecionális jogkörében eljárva 140.000 forintban határozta meg [Ptk. 4:33. §-a szerint irányadó 4:205. § (1), (2) és (5) bekezdés]. Az egy év meghatározott időtartam alatt az alkalmi munkával elért jövedelem és a 600.000 forint összegű megtakarítás együttes értékelésével a tartás mértékét havi 40.000 forintban, azaz összesen 480.000 forint összegben állapította meg.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[28] A jogerős ítélettel szemben a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben azt kérte, hogy a Kúria a jogerős ítéletet az elsőfokú bíróság ítéletére is kiterjedően helyezze hatályon kívül és utasítsa az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és új határozat meghozatalára. A jogerős ítélet jogszabálysértő voltát anyagi jogi jogszabálysértésekre, a Ptk. 4:59. § (3) bekezdése, a 6:4. § (2) bekezdése, a 6:8. § (3) bekezdésére, a házastársi tartást illetően a Ptk. 4:29. § (1) bekezdése megsértésére alapította.

[29] A 17.500.000 forint megfizetésére kötelezés anyagi jogi jogszabályt sért. A felperes megismételte az eljárás során kifejtett érvelését: az ingatlan a különvagyonra volt, megtérítésről nem mondott le, ilyen jognyilatkozatot nem tett.

[30] A másodfokú bíróság a Ptk. 4.29. § (1) bekezdését jogszabályellenesen szűkítően értelmezte: a házastársi tartás iránti követelés jogalapjának megállapítása bizonyítottságához elegendőnek ítélte, hogy a jogosult a rászorultságát nem maga idézte elő. A házastársi tartás bírósági ítélettel történő megállapítása esetén a jogalapi feltételeknek (rászorultság, önhibán kívüliség, teljesítőképesség, érdemtelenység hiánya) együttesen kell fennállniuk. A rászorultság objektív tény, az önhiba hiánya szubjektív kérdés, amely objektív vizsgálatot kíván. A rászorultság azt jelenti, hogy a volt házastársnak nincs olyan jövedelme, amelyből megélhetését fedezni tudja, és jelentős megtakarítással sem rendelkezik. Az önhiba hiánya ténylegesen eltérően értékelendő a klasszikus polgári jogi felelősségi alakzattól, azaz a jogosult magatartásának értékelését jelenti az önhiba vizsgálata. Az önhiba kérdéskörébe tartozik az is, hogy a kialakult helyzet elhárítására a jogosult minden tőle telhetőt és elvárható megtett-e belátható időn belül. Az önhiba értékelésekor a körülményeket szigorúan szükséges vizsgálni. A jelen perben alapvető kiinduló kérdés az, hogy az alperes mindent megtett-e annak érdekében, hogy a jogerős ítélet szerint 2016 októberétől, 2017 októberéig terjedő időszakra, a részére szükséges havi 140.000 forint pénzbeli indokolt szükséglet ellenérték előteremtés céljából megfelelő munkahelyet keressen. A perbeli bizonyítékok azt mutatják, hogy az alperes ennek nem tett eleget. Pusztán a rászorultság vizsgálata alapján, nevezetesen csak és kizárólag arra alapítania a jogalapot, hogy a kialakult helyzetért a felperes felelős, téves jogkövetkeztetés, a jogerős ítélet az önhiba tekintetében tévesen mondta ki, hogy az az alperes oldalán nem állt fenn.

[31] Az alperes érdemi ellenkérelmet nem terjesztett elő.

A Kúria döntése és jogi indokai

[32] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között bírálta felül.

[33] A Kúria Pfv.II.20.198/2021/2. sorszámú végzésével a felperesnek a vagyoni megtérítési igényre vonatkozó felülvizsgálati kérelmét hivatalból elutasította. Döntése indokai szerint a felülvizsgálati kérelem nem felelt meg a Pp. 272. § (2) bekezdésében foglalt követelményeknek, a vagyoni megtérítési igény tárgyában előterjesztett felülvizsgálati kérelmet a jogerős ítélet megalapozatlanságára, a mérlegelésből levont jogi következtetés okszerűtlenségére alapította. A jogerős ítélet indokolása nem alkot egységet a rendelkezésre álló bizonyítékokkal, az alperes nem bizonyította, hogy a felperes bármilyen módon kifejezett joglemondó nyilatkozatot tett volna, sőt erre még csak nem is hivatkozott, így a viszontkereset ebben a körben bizonyítatlan, a jogerős határozat indokolásából levezetett jogi okfejtés pedig jogszabályellenes. A Kúria az 1/2016. (II.15.) PK vélemény 3. pontja alapján, utalva az 1952. évi III. törvény (továbbiakban: Pp.) 272. § (2) bekezdésére, a felperes ekörben előterjesztett felülvizsgálati kérelmének nem megfelelő voltát arra alapította, hogy a megalapozatlanságra hivatkozás önmagában nem alkalmas a sérelmezett ítélet hatályon kívül helyezésére, mert a felülvizsgálati kérelemben meg kell jelölni a jogszabálysértést. A felülvizsgálati kérelem ugyan megjelöl jogszabályhelyeket [Ptk. 4:59. § (3) bekezdés, 6:4. §

(2) bekezdés és 6:8. § (3) bekezdés], azonban a felperes a felülvizsgálati kérelem indokolásában a bizonyítékok helytelen értékelésére hivatkozott, amelyek a megjelölt anyagi jogi jogszabályhelyekkel nem állnak okozati összefüggésben.

[34] A felperes 5. sorszámmal benyújtott kérelmében kérte a fenti és a végrehajtásnak felfüggesztése iránti kérelmét elutasító Pfv.II.20.198/2021/3. sorszámú végzés saját hatáskörben történő visszavonását. Álláspontja szerint ugyanis, a vagyoni megtérítési igényre vonatkozó hivatalbóli elutasító végzés tartalma és indokolása nem felel meg a valóságnak. A felülvizsgálati kérelme megfelelt a Pp. 272. § (2) bekezdésének és az 1/2016. PK véleményben foglaltakat. A Kúriának a Pp. általános szabályai alapján a beadványokat a tartalmuk szerint kell elbírálnia, a felülvizsgálati kérelem csak részben hivatkozik súlyos mérlegelési hibákra, a megsértett jogszabályokat pedig egyértelműen megjelölte (felülvizsgálati kérelem I/VIII. pont, III/III. pont, III/XIV. pont). A felülvizsgálati kérelem 4., 5., 6., 7. oldalán okszerűen levezette a jogerős döntés jogszabályellenes voltát, a fentiekből következően a felülvizsgálati kérelem tartalmazza a jogszabály által megkövetelt körülményeket és hivatkozásokat.

[35] A felperes hivatkozása a házassági vagyoni jogi igény tekintetében előterjesztett felülvizsgálati kérelmet illetően alapos. Annak elbírálása ugyanis, hogy a megjelölt megsértett jogszabályhely és a kifejtett indokolás között ok-okozati összefüggés áll-e fenn, a felülvizsgálati kérelem érdemi elbírálására tartozik, önmagában a hivatalból elutasítást nem alapozza meg. A fentiek alapján a Kúria a Pp. 270. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 227. § (2) bekezdése alapján a vagyoni jogi igényt elutasító végzését saját hatáskörben hatályon kívül helyezte. Ezzel szemben a végrehajtás felfüggesztése vonatkozásában hozott végzés hatályon kívül helyezésének nincs helye.

[36] A 17.500.000 forint megfizetésére kötelezés jogszabálysértő volta körében előterjesztett felülvizsgálati kérelem alaptalan.

[37] A felülvizsgálati kérelem hivatalbóli elutasításának egyes kérdéseiről szóló 1/2016. (II.15.) PK vélemény állást foglalt abban, hogy a felülvizsgálati kérelem kötelező és konjunktív tartalmi eleme a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése, továbbá annak kifejtése, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja és milyen tartalmú határozat meghozatalát kéri [Pp.272. § (2) bekezdés]. A felülvizsgálati kérelem központi eleme a megsértett jogszabályhely meghatározása és a jogszabálysértés körülírása (PK vélemény 3. pont): az előbbivel szemben az a követelmény, hogy a fél pontosan jelölje meg a jogforrást és azon belül azt a konkrét jogszabályhelyet, amelynek a megsértésére hivatkozik. A jogszabálysértés tartalmi körülírása keretében pedig a félnek szöveges formában is meg kell fogalmaznia a jogerős ítélet általa sérelmezett és a rendkívüli perorvoslatot megalapozó fogyatékoságát, amellyel kapcsolatban részletesen ki kell fejtenie az jogi álláspontját.

[38] A kifejtettekből következően a Kúria a felülvizsgálati eljárásban kizárólag a megjelölt jogszabályhely megsértését vizsgálja. Anyagi jogi jogszabályhely feltüntetése eljárásjogi jogszabályhely megsértésének vizsgálatát nem vonja maga után, mivel a felülvizsgálati kérelem tartalmi kellékeinek lényeges jellegzetessége a közöttük kimutatható szoros logikai és perjogi kapcsolat. A törvény előírásából okszerűen következik, hogy a tartalmi elemek

között szoros összefüggésnek kell fennállnia, a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölésének, valamint a fél ezzel összefüggő jogi érvelésének egy és ugyanazon jogszabálysértéshez kell kapcsolódniuk, mert csak így alkalmasak arra, hogy kijelöljék a rendkívüli perorvoslati eljárás formai és tartalmi kereteit (Kúria Pfv.II.20.632/2020/7.).

[39] A fentiek alapján a jelen eljárásban a Kúria a másodfokú bíróság bizonyítékértékelését [Pp. 206. § (1) bekezdés] nem, kizárólag azt vizsgálta, hogy a jogerős ítélet a megjelölt anyagi jogi jogszabályokat megsértette-e.

[40] A felperes azzal érvelt, hogy az eredeti ingatlan okirattal bizonyítottan a különvagyona [Ptk. 4:38. § (1) bekezdés a) pont] volt, és az azt követően vásárolt ingatlanok a különvagyon értékén szerzett vagyontárgy különvagyoni jellege [Ptk. 4:38. § (1) bekezdés f) pont] és a szüleitől kapott készpénzajándék [Ptk. 4:38. § (1) bekezdés b) pont] miatt teljes egészében a különvagyona lett. Az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés önmagában a megtérítési igényről való lemondásként nem értelmezhető, kifejezett nyilatkozat hiányában jogszabálysértő a befolyt vételár közös vagyonkénti figyelembevétele és annak 1/2 része megfizetésére kötelezése.

[41] Az anyagi jog a házastársi közös vagyon megosztása során szabályozza az egyes alvagyonok vegyülése eredményeként létrejött megtérítési (főszabályként kötelmi jogi) igény elszámolását [Ptk. 4:57. § (1) bekezdés]. A Ptk. a házastársak egymás közötti polgári jogi jogcímen alapuló szerződéseinek szabályozásával [Ptk. 4:41. §] az 1952. évi IV. törvény (Csjt.) 27. § (1) bekezdésén alapuló és az ítélezési gyakorlat által kialakított (közös vagyonból különvagyonba vagy különvagyonból közös vagyonba történő) un. beutalást kizárja, azaz a házastársak különvagyonához kapcsolódó vagyonmozgást jogcímhez köti. A megtérítési igényről való – alakisághoz nem kötött – lemondás [Ptk. 4:59. § (3) bekezdés] tartalmilag ajándékozás, amely a szerződés érvénytelenségére vonatkozó szabályok szerint megtámadható. Ennek hiányában a törvényi vélelem [Ptk. 4:37. §] az irányadó, amelyet a különvagyonra hivatkozással, annak kétséget kizáró bizonyítottságával lehet megdönteni.

[42] A jelen esetben az ajándékozás – mint a felperesi különvagyon alperes javára való ingyenes juttatása – nem volt a per tárgya, a közös vagyon törvényi vélelmével szemben tehát a házastársi vagyonközösségre vonatkozó általános szabályok szerint a különvagyont állító felet, azaz a felperes terhelte a családi ház teljes vételára alvagyoni jellegének bizonyítása. A különvagyon bizonyítottsága hiányában a törvény alapján az egyenlő arányú közös vagyon vélelmezendő [Ptk. 4:37. §], amelynek következményeként az alvagyonok vegyülése kizárt (csak egy alvagyon van: a közös vagyon), azaz a megtérítési igény alappal nem érvényesíthető.

[43] A perben nem volt vitatott, hogy az első ingatlan a felperes különvagyonában állt. Az eljáró bíróságok a peradatok értékelésével egyezően jutottak arra a jogkövetkeztetésre, hogy a különböző, egyre értékesebb ingatlanok megvásárlásakor az eladási és vételár különbözet forrása - a különvagyon kétséget kizáró bizonyítottsága hiányában - a felek közös vagyona volt. A felek egyezően nyilatkoztak az egyes ingatlanokon végzett értéknövelő beruházásokról, ami az adott ingatlanok vételára és eladási ára különbözetének kizárólag az ingatlanpiaci helyzet miatti objektív értékelkedésére alapítását megkérdőjelezi. A perben

tehát a törvényi vélelemmel szemben a hivatkozott különvagyon pontos aránya bizonyítatlan maradt, amelynek jogkövetkezménye eljárásjogilag a bizonyítás sikertelenségének a felperes terhén való értékelése, anyagi jogilag a közös vagyon törvényi véelme alapján a vételár közös vagyonkénti figyelembevételre és elszámolása. Az eljárás bíróságok a bizonyítékokat diszkrecionális jogkörben eljárva értékelték, a mérlegelés jogszabálysértő voltát az arra vonatkozó eljárásjogi jogszabályhely [Pp. 206. § (1) bekezdés] megjelölése hiányában – a korábban kifejtettek szerint – a Kúria nem vizsgálta. A felperes által feltüntetett kötelmi jogi jogszabályhelyek megsértésének érdemi vizsgálata [Ptk. 6:4. § (2) és Ptk. 6:8. § (3) bekezdés] szükségtelen.

[44] Nem alapos a házastársi tartásra vonatkozó ítéleti rendelkezés jogszabálysértésére hivatkozás sem. A Kúria egyetértett a jogerős ítélet jogkövetkeztetésével a kifejtett helyes indokolást nem ismétli meg.

[45] A felperes felülvizsgálati érvelése szerint a jogerős ítélet a Ptk. 4:29. § (1) bekezdését sértette meg, mert a házastársi tartásra való jogosultság körében a másodfokú határozat az egyik anyagi jogi törvényi feltételt szűkítően értelmezte: a jogosult részéről elegendőnek ítélte annak bizonyítását, hogy rászorultságát maga okozta.

[46] A törvényen alapuló családjogi tartás, mint ingyenes tartási kötelezettség – az adott esetben házastársi tartás – a felek közötti megállapodás hiányában a bíróság előtt akkor követelhető alappal, ha annak a Ptk. 4:29. § (1) bekezdésében foglalt törvényi feltételei teljesülnek. A jogosult oldalán kell fennállnia a tartásra való rászorultságnak, rászorultsága önhibán kívüli jellegének, továbbá az érdemtelenység hiányának, a kötelezett oldalán pedig a teljesítőképességnek. A jelen jogvitában az érdemtelenység hiánya fel sem merült, a felperes döntően azt sérelmezte, hogy a jogerős ítélet egy év időtartamban az alperes önhibán kívüli rászorultságát bizonyítottan ítélte.

[47] A tartásra való képtelenség vizsgálatánál az ítélkezési gyakorlat az önhibát a rászorultsággal összefüggésben értelmezi, mivel azt a Ptk. nem definiálja. (Megjegyzendő, hogy a családjogi önhiba fogalma nem azonos a polgári jogi felelősség körében alkalmazott jogi fogalommal.) Az önhiba a rászorultság körében szubjektív tényező, a jogosult magatartásának értékelése a létfenntartásához szükséges anyagi eszközök megteremtésében. Az önhiba mindig a konkrét eset körülményeihez igazodva, a felekkel szemben érvényesülő elvárások megvalósulásához viszonyított, de a mindkét fél méltányos szempontjait figyelembe véve képezheti a jogi értékelés alapját (BH2014.49.). Önhibának minősíthető az, ha a tartásra jogosult a hasznosítható vagyontárgyával nem úgy rendelkezik, hogy az a megélhetését biztosítsa vagy nem tesz meg mindent az önálló jövedelem megszerzéséért.

[48] A tartás törvényi feltételei fennállásának bizonyítási kötelezettsége az azt állító felet terheli, a perbeli esetben az alperes volt köteles bizonyítani [Pp. 164. § (1) bekezdés]. A másodfokú bíróság a peradatok újraértékelésével az elsőfokú bíróságtól eltérő jogkövetkeztetést vont le. A bizonyítékok mérlegelésére vonatkozó eljárásjogi jogszabályhely megjelölése hiányában - visszautalva a korábban kifejtettekre – a Kúria a bizonyítékok mérlegelésének jogszabálysértő voltát nem vizsgálta.

[49] A házastársak egymás iránti támogatási kötelezettsége [Ptk. 4:24. § (1) bekezdés] a törvény által meghatározott esetben a házasság felbontását követően is fennáll [Ptk. 4:24. § (2) bekezdés]. Ilyen törvényi kivétel a házastársi tartás, amely az életközösség megszűnését követően – meghatározott együttes feltételek bizonyítottasága esetén - a másik házastárssal szemben fennálló, törvényen alapuló tartási kötelezettséget írja elő. A jogi norma a Családjogi Könyv egyik alapelvével áll összhangban: a családjogi jogviszonyokat méltányosan és az érdekei érvényesítésében gyengébb fél védelmét figyelembe véve kell rendezni [Ptk. 4:4. §].

[50] A perbeli esetben tény, hogy a felperes az életközösség megszüntetése iránti szándékát – függetlenül attól, hogy a felek között az érzelmi kapcsolat kiüresedett-e vagy sem – a család közös lakhatását jövőben biztosító építkezés folyamata alatt váratlanul jelentette be. A család megélhetésének anyagi forrását az építkezés alperesi menedzselése miatt ő biztosította, az életközösség megszűnésével viszont az addig közös háztartásnak a jövedelme közös vagyoni jellegéből adódó finanszírozása is megszűnt. A másodfokú bíróság helytállóan rögzítette, hogy a család közös otthona megteremtése miatt állandó jövedelem nélkül, a befolyt vételár felperesi birtoklása miatt ahhoz hozzá nem jutó alperes egzisztenciálisan kiszolgáltatott helyzetbe került, létfenntartása veszélyeztetetté vált. Kétségtelen, hogy az alperes munkaképesnek tekinthető, hiszen alkalmi munkákat is vállalt, az a felperesi hozzáállás azonban, hogy az évtizedek óta vele együtt élő, a család közös boldogulásában aktívan részt vevő házastársa hirtelen stabil és kiszámítható anyagi háttér nélkül maradva tartsa el önmagát, mert az életközösség megszűnésével a támogatási kötelezettsége is megszűnik [Ptk.4: 24. § (2) és (3) bekezdés], ellentétes a méltányos rendezés és a gyengébb fél védelme alapelvével.

[51] A másodfokú bíróság az irányadó anyagi jogi jogszabályt az alapelvre is tekintettel helytállóan alkalmazta. A munkaképes alperestől – a kifejtett jogerős ítéleti okfejtést nem megismételve – nem volt elvárható, hogy az életközösség számára váratlan megszüntetése miatt a teljes életvitelét egyik napról a másikra megszervezze, azonnal munkaviszonyt létesítsen és létfenntartását teljes egészében biztosítsa. A munkaerőpiaci helyzetet, az életkorát, a képesítése hiányát együttesen értékelve helytállóan foglalt állást a jogerős ítélet abban, hogy egy év időtartam az élethelyzete rendezésére elegendő, tehát erre az időtartamra – függetlenül az alkalmi munkavállalástól – a tartás jogalapja törvényi feltételeit bizonyította. Az időtartamra az önhiba hiányát a bizonyítékok mérlegelése eredményeként állapította meg, amelyet a Kúria a felülvizsgálati eljárásban nem vizsgálhatott.

[52] A fentiek alapján a jogerős ítélet anyagi jogi jogszabályhelyet nem sértett, ezért a Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezéseit hatályában fenntartotta [Pp. 275. § (3) bekezdés].

Záró rész

[53] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet tárgyalás megtartása nélkül bírálta el. [Pp. 274. § (1) bekezdés].

[54] A felperes felülvizsgálati kérelme nem vezetett eredményre. Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztett elő, ezért a Kúria a felülvizsgálati eljárási költségben való marasztalást mellőzte.

[55] A felperes a Pp. 270. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése szerint köteles az illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illeték megfizetésére, amelynek mértékét a Kúria az 1990. évi XCIII. törvény 50. §-a alapján a vagyoni jog részben 17.500.000 forint, a házastársi tartást illetően 480.000 forint felülvizsgálati pertárgyérték alapul vételével összesen 1.798.000 forint mértékben határozta meg.

Budapest, 2021. szeptember 21.

dr. Hajdu Edit s.k. a tanács elnöke, dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna s.k. előadó bíró, Nyírőné dr. Kiss Ildikó s.k. bíró